拉达克语笔记

LADAKHI NOTE

ལ་དྭགས་སྐད།

2.1//©2024 王岳

所有权利保留 本文档不得商用

这是一篇拉达克语的学习笔记。

本笔记依据的资料:

Rebecca Norman《Getting Started in Ladakhi: a Phrasebook for Learning Ladakhi》2005

Sanyukta Koshal《Ladakhi Grammar》1979

注：字母与发音见最后一章（第 9 章）。

本版 V2.1.0 最后编辑日期：2024-12-13。

1. 礼节

1.1 词汇

འཇུ་ལེ། [dʑu le]你好/谢谢/请/再见 {单垂符的使用规则有效}

ཁམས་བཟང་། [k^hamzaŋ]你还好吗？

ཁམས་བཟང་། 我还好。

ཧ་མ་གོ།། 我不明白。

ཧ་གོ།། 我懂了。

ཧ་གོ་ལ། [ha go/ko-a]你明白了吗？ {[go]更常见}

འོ། ཀ་ས། 好的/我知道了。（“ཀ་ས”是敬语）

མན། [man]不

ཙ་པིག། [tsa pik]一点点/就一点

ལེ 礼节性助词，置于句末或名字、地点

ཞུགས [ʒuks]坐，留下（敬语）

ཞུགས་ལེ། 请坐。

འདོན། [don]吃/喝，享用（敬语）

སྐྱོད། [skjot]来/去，“进来！”（敬语）

སལ 给（敬语）

འགྲིག། [ɖik]好了/可以了（That's enough）/不要紧

ཨ་མ 母

ཨ་བ 父

མེ་མེ 祖父

ཨ་བི 祖母

ཨ་ཇོ་ ཀ་ཀ། [a-tɕo ka(g)a]兄

ཨ་ཅེ 姐

ནོ་ ནོ་ནོ། 弟

ནོ་མོ 妹

ཨ་ཞང 叔/伯

ཨ་ནེ 姨/婶

ཇ [tɕa]茶（你自己的）

གསོལ་ཇ [sol-dʑa]茶（敬语；其他所有人的）

ཇ་ཁན་ཏེ 咸茶，酥油茶

ཇ་མངར་མོ 甜茶，奶茶

ཆང 青稞酒（？），啤酒（？）

ཆུ 水

ཆུ་བསྐོལ 热开水

ཤ 肉

འོ་མ 牛奶

ཞོ 酸奶，凝乳（印度称“curd”）

ཏ་གི 面包，面饼

འབྲས [ɖas]米 {འབྲ读[ɖa]}

སྤགས [spaks]素/荤菜

རྣམ་ཕྱེ [(r)nam-pʰe]糌粑 {拉达克语的 r 何时是[ʐ]、何时是[ɾ]尚不明确，此处统一记作“[r]”}

ཁོ་ལག [kʰo-lak]混合面团的糌粑

པ་བ 豆谷糊

ཐུག་པ 汤面

ཅུ་ལི 杏果

ཕ་ཏིང 干杏果

1.2 短语

ཨོ་འཇུ་ལེ། 好的，谢谢。

མན་འཇུ་ལེ། 不用，谢谢。

ཆུ་བསྐོལ་སལ་ལེ། 请给我开水。

བསྐྱོད་ལེ། 请进！

བཞུགས་ལེ། 请坐！

གསོལ་ཇ་འདོན་ལེ། 请用茶。

འགྲིག་ལེ། 可以了谢谢。

འགྲིག་ག་ལེ། [dig-a-le]这样可以不？

ཆང་འདོན་ལེ། 喝些酒！

ཙ་ཡིག་ཙ་ཡིག་ལེ། 一点点就行了（Just a little, please）

2. 造句

2.1 词汇

སུ 谁

ཅི 什么

ནམ 何时

ག་རུ 去何处

ག་ནས [ka-ne]从何处来｛后加字ས视情况不读出｝

ཚམ 有多少

ཅིའ [chi-a]为什么

ང 我

ཉེ་རང 你（单数敬语）

ཁོ 他/她

ང་ཞ 我们（不含对方）

ང་དང 我们（含对方）

ཉེ་ཞ 你（复数敬语）

ཁོང 他/她（敬语），他们

མ 非常（置于形容词前，元音重读）

རྒྱལ་ལ 好（good）

བདེ་མོ [(l)de-mo]好（nice），美丽

ཞིམ་པོ 美味

ཚན་དེ 热

ཁྲང་མོ 冷

བཙོག་པོ [(r)tsok-po]坏，脏，不能吃，没规矩

མང་པོ 许多

2.2 格助词，格后缀

2.2.1 属格

…འི“-i”，或前一个词的尾辅音+“ི”。

例：ཁོང 他们→ཁོང་ངི [k^hoŋ-i]他们的

རིག་འཛིན Rigzin（人名）→རིག་འཛིན་ནི Rigzin 的

བ་ཟར 集市→བ་ཟར་རི [bazar-i]集市的，商店买的

元音结尾的词加“-i”变音：

ɑ+i→*e*，o+i→-oi/ -*e*，u+i→-ui/ -i，*e*+i 除外。

例：ང 我→ངའི [ŋe]我的

སྒྲོལ་མ [ɖolma]Drolma（人名）

→སྒྲོལ་མའི [ɖol-me]Drolma 的

ཁོ 他/她→ཁོའི [k^hoi]他/她的

དབང་མོ [ɑŋ-mo]Angmo（“དབ”读[ɑ]）→དབང་མོའི [ɑŋ-me]Angmo 的

སུ 谁→སུའི [sui]谁的

ཀུ་ཤུ 苹果→ཀུ་ཤུའི [ku-ɕi]苹果的

2.2.2 业格（与格）

…འ/…ལ -ɑ/-lɑ

置于动作趋向的方位、涉及的对象（不及物动词，vi）及间接宾语（及物动词，vt）后。在 r/s/n/l 后读[lɑ]，在 m/ŋ/g/k/b/p/d/t 后重复前面的尾音+ɑ，在元音后读[-ɑ]。在诗歌及正式书写或仅作-lɑ。

ཧེ་མིས་ལ [hemis-lɑ]给 Hemis

བ་ཟར་ལ 到市场，在集市

ངའི་ཡུལ་ལ [ŋe jul-lɑ]到/在我的村子

ཁོའ [k^ho-ɑ]给他/她

ཉེ་རང་ང [ɲeraŋ-ɑ]给你

2.2.3 从格

…ནས -ne

表起点，方式，同类比较。

列城（Leh）及其东读[ne]，其西读[nas]。

བ་ཟར་ནས 从集市来

ཨམ་རི་ཀ་ནས [amrika-ne]从美国

གླེ་ནས [le-ne]从列城

2.2.4 含格后缀的名词短语

对于名词和形容词构成的短语，格后缀仅置于名词短语结尾处 1 次。格后缀不是单独的单词。

例：ཡུལ་མང་པོའི [jul maŋ pe]（村子-许多-属）许多村子的

ཡུལ་མང་པོའ [jul maŋ po-a]（村子-许多-业）在许多村子里

ཡུལ་མང་པོ་ནས [jul maŋ po-ne]（村子-许多-从）从许多村子

ཨ་ཅོ་གཉིས་སི་གསོལ་ཇ [atɕo ɲis-i soldʑa]（兄-2-属-茶敬语）两兄长的茶

ཨ་ཅོ་གཉིས་ལ [atɕo ɲis-la]（兄-2-向）给两兄长

属格置于所指对象名词前面，形容词在对象名词后面。

例：བ་ཟར་རི་ཙུ་ལི （市场-属-杏）市场的杏果，即非自家产的

བ་ཟར་རི་ཙུ་ལི་རྒྱལ་ལ （市场-属-杏-好）市场的好杏果

ཨ་ཅོ་གཉིས་སི་ཏ་གི （兄-2-属-面包）两兄长的面包

ཨ་ཅོ་གཉིས་སི་ཏ་གི་ཞིམ་པོ （兄-2-属-面包-美味）两兄长的美味面包

2.3“是”（to be）的 3 个词（全部形式见 5.1）

动词有言据性的区分，依真值的不同适用于不同情境。

འདུག [duk]这里有……，……在这里

ཡིན [in]对事物的描述

རག [rak]对感官感受（感觉、尝、闻、听）的描述，我觉得这是……

2.3.1 造句

动词总是置于句尾，无单复数之分。

主语常不出现。

若表礼节，则句尾加ལ并用敬语指称人们。

例：ཏ་གི་འདུག 面包在这。

ཏ་གི་མང་པོ་འདུག （面包-许多-在这里）这里有好多面包。

པད་མ་འདུག Padma 在这里。

སུ་འདུག 谁在那儿?

ང་སྒྲོལ་མ་ཡིན། （我-Drolma-是）我是 Drolma。

ཉེ་རང་ངི་མིང་ལ་ཅི་ཡིན། （你的-名字-业-什么-是）你的名字是什么？

ངའི་མིང་ལ་སྒྲོལ་མ་ཡིན། （我的-名字-业-Drolma-是）我的名字是 Drolma。

ཉེ་རང་ག་ནས་ཡིན། （你-何处-从-是）你从哪里来？

ང་ཨམ་རི་ཀ་ནས་ཡིན། （我-美国-从-是）我来自美国。

གྲང་མོ་རག （冷-是/感觉）天冷/我感觉冷。

ཏ་གི་ཞིམ་པོ་རག （面包-美味-是/尝起来）面包好吃。

ཇ་མ་ཚན་ཏེ་རག （茶-非常-热-是/感觉）茶很烫。

རྒྱལ་ལ་རག [(r)gjalla rak]（好-是/感觉）（我觉得）挺好。 {གྱ[gja]不并音}

2.3.2 否定形式

前述 3 个“是”的否定形式分别是མི་འདུག、མན及མི་རག等。

例：ཏ་གི་མི་འདུག 这里没有面包/面包不在这里。

པད་མ་མི་འདུག Padma 不在这里。

ང་པད་མ་མན། ནོར་བུ་ཡིན། 我不是 Padma，是 Norbu。

འི་བོ་ངའི་མན། [i(b)o-ŋe-man]这不是我的。

གྲང་མོ་མི་རག 我不冷/我感觉不到冷。

ཇ་ཚན་ཏེ་མི་རག 茶不烫。

རྒྱལ་ལ་མི་རག （我感觉）这不好。

2.3.3 疑问句

前述 3 个“是”的疑问形式分别是འདུག་ག、ཡིན་ན及རག་ག等。

由于均有“-a”后缀，故可视作“是否”类问句。

疑问词设立的疑问句无需“-a”作疑问形式。

回答是否类问句可以仅回答动词的肯定或否定形式。

例：ʃཏ་གི་འདུག་ག ——面包在哪里吗？

ʃམི་འདུག ——不在。

ʃཔད་མ་འདུག་ག ——Padma 在这里吗？

ʃའདུག ——是的。

ʃཉེ་རང་ཁམས་བཟང་ཡིན་ན་ལེ། ——你还好吗？

ʃ ཡིན་ལེ། ཁམས་བཟང་ཡིན་ལེ། ——是/是的我还好。

ʃ ཉི་རང་པད་མ་ཡིན་ན་ལེ། ——你是 Padma 吗?

ʃ ཡིན་ལེ། ——是的。

ʃ གྲང་མོ་རག་ག ——你冷吗/你感觉冷吗?

ʃ མི་རག ——不。

ʃ ཏ་གི་ཞིམ་པོ་རག་ག ——这面包是好的吗?

ʃ རག ——是的。

2.4 对话

表礼节需另在句尾加ལེ[-le]。

ʃ ཁམས་བཟང་ཡིན་ན། ——你还好吗?

ʃ ཁམས་བཟང་ཡིན། ——是的，我还好。

ʃ ཉི་རང་ག་ནས་ཡིན། ——你来自哪里?

ʃ ང་(···)ནས་ཡིན། ——我来自……

ʃ ཉི་རང་དི་མིང་ལ་ཅི་ཡིན། ——你的名字是什么?

ʃ ངའི་མིང་ལ་(···)ཡིན། ——我的名字是……

ʃ ཆུ་འདུག་ག ——这是水吗?

ʃ ཆུ་འདུག ʃ མི་འདུག ——是，这是水/不是。

ʃ བསོད་ནམས་འདུག་ག ——Sonam 在这里吗?

ʃ འདུག ʃ མི་འདུག ——是的/不。

ཐུག་པ་ཞིམ་པོ་རག 这汤面好吃。

གྲང་མོ་མི་རག 我不冷/我不觉得冷。

མ་གྲང་མོ་རག （非常-冷-是）天非常冷/我觉得很冷。

སུ་འདུག 谁在那儿?

ཁོང་སུ་ཡིན། 他/她是谁?

ཅི་ཡིན། 它是什么?

ཙམ་ཡིན། （多少钱-是）这个多少钱?

ལ་དྭགས་མ་བདེ་མོ་འདུག [ladags ma-ldemo duk]（拉达克-非常-美丽-是）拉达克很好看。

3. 数词

3.1 “0~10”

0	༠	ཀླད་ཀོར	l(ɬ)atkor
1	༡	གཅིག	tɕik
2	༢	གཉིས	ɲis
3	༣	གསུམ	sum
4	༤	བཞི	ʒi
5	༥	ལྔ	(ʂ)ŋa
6	༦	དྲུག	ʈuk
7	༧	བདུན	dun
8	༨	བརྒྱད	(r)gjat
9	༩	དགུ	(r)gu
10	༡༠	བཅུ	(r)tɕu

3.2 “11~99”

	+(k)ɕik	+(k)ɲis	+(k)sum	+(p)ʒi
tɕu/tɕo+	བཅུ་གཅིག་༡༡ [tɕu-k-ɕik]	བཅུ་གཉིས་༡༢	བཅུ་གསུམ་༡༣	བཅུ་བཞི་༡༤
ɲi-ɕu-tsa+	ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་༢༡	ཉི་ཤུ་རྩ་གཉིས་༢༢	ཉི་ཤུ་རྩ་གསུམ་༢༣	ཉི་ཤུ་རྩ་བཞི་༢༤
sum-tɕu-so+	སུམ་ཅུ་སོ་གཅིག་༣༡	སུམ་ཅུ་སོ་གཉིས་༣༢	སུམ་ཅུ་སོ་གསུམ་༣༣	སུམ་ཅུ་སོ་བཞི་༣༤
ʒi-ptɕu-ʒa+	བཞི་བཅུ་ཞ་གཅིག་༤༡	བཞི་བཅུ་ཞ་གཉིས་༤༢	བཞི་བཅུ་ཞ་གསུམ་༤༣	བཞི་བཅུ་ཞ་བཞི་༤༤
ŋa-ptɕu-ŋa+	ལྔ་བཅུ་ང་གཅིག་༥༡	ལྔ་བཅུ་ང་གཉིས་༥༢	ལྔ་བཅུ་ང་གསུམ་༥༣	ལྔ་བཅུ་ང་བཞི་༥༤
ʈuk-tɕu-ra+	དྲུག་ཅུ་ར་གཅིག་༦༡	དྲུག་ཅུ་ར་གཉིས་༦༢	དྲུག་ཅུ་ར་གསུམ་༦༣	དྲུག་ཅུ་ར་བཞི་༦༤
dun-tɕu-don+ {此列个位不读前加字}	བདུན་ཅུ་དོན་གཅིག་༧༡ [duntɕudon-tɕik]	བདུན་ཅུ་དོན་གཉིས་༧༢	བདུན་ཅུ་དོན་གསུམ་༧༣	བདུན་ཅུ་དོན་བཞི་༧༤
gjat-tɕu-gja+	བརྒྱད་ཅུ་གྱ་གཅིག་༨༡	བརྒྱད་ཅུ་གྱ་གཉིས་༨༢	བརྒྱད་ཅུ་གྱ་གསུམ་༨༣	བརྒྱད་ཅུ་གྱ་བཞི་༨༤
gu-ptɕu-go+	དགུ་བཅུ་གོ་གཅིག་༩༡	དགུ་བཅུ་གོ་གཉིས་༩༢	དགུ་བཅུ་གོ་གསུམ་༩༣	དགུ་བཅུ་གོ་བཞི་༩༤

+ŋa	+ruk	+(p)dun	+(p)gjat	+(r)gu
བཅོ་ལྔ་༡༥ [tɕo-ŋa]	བཅུ་དྲུག་༡༦	བཅུ་བདུན་༡༧	བཅོ་བརྒྱད་༡༨ [tɕo-p-gjat]	བཅུ་དགུ་༡༩
ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་༢༥	ཉི་ཤུ་རྩ་དྲུག་༢༦	ཉི་ཤུ་རྩ་བདུན་༢༧	ཉི་ཤུ་རྩ་བརྒྱད་༢༨	ཉི་ཤུ་རྩ་དགུ་༢༩
སུམ་ཅུ་སོ་ལྔ་༣༥	སུམ་ཅུ་སོ་དྲུག་༣༦	སུམ་ཅུ་སོ་བདུན་༣༧	སུམ་ཅུ་སོ་བརྒྱད་༣༨	སུམ་ཅུ་སོ་དགུ་༣༩
བཞི་བཅུ་ཞེ་ལྔ་༤༥	བཞི་བཅུ་ཞེ་དྲུག་༤༦	བཞི་བཅུ་ཞེ་བདུན་༤༧	བཞི་བཅུ་ཞེ་བརྒྱད་༤༨	བཞི་བཅུ་ཞེ་དགུ་༤༩
ལྔ་བཅུ་ང་ལྔ་༥༥	ལྔ་བཅུ་ང་དྲུག་༥༦	ལྔ་བཅུ་ང་བདུན་༥༧	ལྔ་བཅུ་ང་བརྒྱད་༥༨	ལྔ་བཅུ་ང་དགུ་༥༩
དྲུག་ཅུ་ར་ལྔ་༦༥	དྲུག་ཅུ་ར་དྲུག་༦༦	དྲུག་ཅུ་ར་བདུན་༦༧	དྲུག་ཅུ་ར་བརྒྱད་༦༨	དྲུག་ཅུ་ར་དགུ་༦༩
བདུན་ཅུ་དོན་ལྔ་༧༥	བདུན་ཅུ་དོན་དྲུག་༧༦ [duntɕudon-ɖuk]	བདུན་ཅུ་དོན་བདུན་༧༧	བདུན་ཅུ་དོན་བརྒྱད་༧༨	བདུན་ཅུ་དོན་དགུ་༧༩
བརྒྱད་ཅུ་གྱ་ལྔ་༨༥	བརྒྱད་ཅུ་གྱ་དྲུག་༨༦	བརྒྱད་ཅུ་གྱ་བདུན་༨༧	བརྒྱད་ཅུ་གྱ་བརྒྱད་༨༨	བརྒྱད་ཅུ་གྱ་དགུ་༨༩
དགུ་བཅུ་གོ་ལྔ་༩༥	དགུ་བཅུ་གོ་དྲུག་༩༦	དགུ་བཅུ་གོ་བདུན་༩༧	དགུ་བཅུ་གོ་བརྒྱད་༩༨	དགུ་བཅུ་གོ་དགུ་༩༩

个位数均不同程度变音。

每个 10 倍数都有其特有的音节连接个位数：20[-tsa-]，30[-so-]，以此类推。

例：སུམ་ཅུ་སོ་ལྔ（3-10-&-5）=35，དྲུག་ཅུ་ར་ལྔ（6-10-&-5）=65

3.3 较大数字

བརྒྱ [(r)gja]100

ཉི་བརྒྱ [ɲip-gja]200

སྟོང་གཅིག [stoŋ tɕik]1k

ཁྲི་གཅིག [tʰi tɕik]10k

འབུམ་གཅིག [bum tɕik]100k

ས་ཡ་གཅིག [saya tɕik]1M

བྱེ་བ་ཅིག [tɕewa tɕik]｛此处བྱ读[tɕa]｝10M

བཅུ་བརྒྱ的前加字[p]在元音后读出，故 40[ʒi-p-tɕu]，类似地，200[ɲi-p-gja]，400[ʒi-p-gja]，500[ŋa-p-gja]，900[gu-p-gja]。

组合数字使用དང（此处读[naŋ]，非正式的写法是ནང）

例：123 བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་རྩ་གསུམ [gja naŋ ɲiɕu-tsaksum]

347 [sum-gja naŋ ʒiptɕu-ʒapdun]

1998 [stoŋ tɕik naŋ gupgja guptɕu-gopgjat]

8442 [stoŋ rgjat naŋ ʒipgja ʒiptɕu-ʒakɲis]

3.4 数字相关短语

གཅིག་གཅིག 只有一个，一个又一个

གཅིག་པོ 单独

ཕྱེད [p^{h}et]一半 {此处ཕྱེ读[$p^{h}e$]}

དང་པོ་གཅིག་པ [taŋpo tɕik-pa]第一

གཉིས་པ 第二

གསུམ་པ 第三

བཞི་པ 第四，以此类推

གཉིས་ཀ 两个一起

གསུམ་ཀ 三个一起

བཞི་ཀ 全部四个，以此类推

口语并无“0”，使用否定动词即可。

4. 现在式

4.1 动词

“词干+ཙས[-tɕes]/ཤས[-ɕes]”表示词语的动词化。（列城及上拉达克也常见བྱེས[-tɕes/ɕes]）

敬语		非敬语		
སྐྱོད་ཙས ༔སྐྱོད་བྱེས༔	skjot-tɕes	ཆ་ཙས	tɕʰa-tɕes	去，to go
		ཡོང་ཙས	joŋ-tɕes	来，to come
འདོན་ཙས	don-tɕes	ཟ་ཙས	za-tɕes	吃，to eat
		འཐུང་ཙས	tʰuŋ-tɕes	喝，to drink
བཞུགས་ཤས	ʒuks-ɕes {词干 s 尾}	འདུག་ཙས	duk-tɕes	坐/留下，to sit/ stay
མཛད་ཙས	dzad-tɕes	བྱོ་ཙས	tɕo-tɕes	做，to do/ make
སལ་ཙས	sal-tɕes	གཏང་ཙས	taŋ-tɕes	给，to give

4.2[-at]后缀构成现在式

词干前加འད[-at]（重复尾辅音字母或加[-a]，再加[t]）构成现在式。

否定形式是འ་མེད[-a-met]，疑问形式是加འད་ད[-ad-a]。

既指英语的“一般现在时”“现在进行时”，也指将来时。

无人称的变化，但[tʰuŋ-at]及同类的词常用于第一人称。

ཐུང་ངད	tʰuŋ-at	我喝。
ཟའད	za-at	我吃。
ཆའཏ	tɕʰa-at	我去。
འདུག་གད	dug-at	我待着。
ཐུང་ང་མེད	tʰuŋ-amet	我不喝。
ཟའ་མེད	za-amet	我不吃。
ཆའ་མེད	tɕʰa-amet	我不去。
འདུག་ག་མེད	dug-amet	我不待着。
ཐུང་ངད་ད	tʰuŋ-ad-a	你喝吗？

ཟའད་ད	za-ad-a	你吃吗?
ཆའད་ད	tɕʰa-ad-a	你走吗?
འདུག་གད་ད	dug-ad-a	你留下吗?

4.3 句式

S-O-V

例：ང་གླེའ་ཆའད། [ŋa le-a tɕʰa-at]（我-列城-业-去）我去列城。

ང་གླེའ་ཆའ་མེད། 我不去列城。

གླེའ་འདུག་གད། （我）待在列城。

ཨ་བ་ལེ་གླེའ་བཞུགས་ས་མེད། 我父不待在列城。

ཤ་ཟའ་མེད། （我）不吃肉。

4.4 提问

提问常用敬语，由于对方正在行动；回答常不用敬语，是由于对方在为自己的行动作回应。

动词+[-a]仅用于是否类问题，疑问词问句无需。

例：༈ཉེ་རང་ག་རུ་བསྐྱོད་དད། ——（你-何处-去|敬语）你去哪里?

༈ང་གླེའ་ཆའད། ——（我-列城-业-去|非敬语）我去列城。

༈གླེའ་བསྐྱོད་དད་ད། ——（你）去列城吗?

༈ཆའད། ༈ཆའ་མེད། ——去/不去。

༈ག་རུ་བཞུགས་སད། ——（何处-留下|敬语）你待在哪里?

༈ང་ཧེ་མིས་ལ་འདུག་གད། ——（我-Hemis-业-留下|非敬语）我待在 Hemis。

ཅི་མཛད་དད། ——（什么-做|敬语）你在做什么?

4.5 对话示例

公车上的对话。

༈ཉེ་རང་ག་རུ་བསྐྱོད་དད་ལེ། ——你去哪里?

༈ང་ཨལ་ཅིའ་ཆའད་ལེ། ——我去 Alchi。

༈ཨལ་ཅིའ་བཞུགས་སད་ད། ——你待在 Alchi 吗?

༈ཨལ་ཅིའ་འདུག་ག་མེད། ས་དཔོལ་ལ་འདུག་གད། ——不，我不待 Alchi，我待在 Saspol。

༈ཨལ་ཅིའ་ཅིའ་བསྐྱོད་དད། ——你为什么去 Alchi?

ʃདགོན་པ་མཇལ་ལད། ——我去见（敬语）gonpa。

ʃཉི་རང་ག་ནས་ཡིན། ——（你-何处-从-是）你从哪里来?

ʃངར་མ་ནི་ནས་ཡིན། ཉི་རང་་ཨལ་ཅི་ནས་ཡིན་ན། ——我来自德国。你来自 Alchi 吗?

ʃཨལ་ཅི་ནས་མན། ཆོལ་ལམ་སར་ནས་ཡིན། ——我不是 Alchi 的，我来自 Choglamsar。

ʃབོད་པ་ཡིན་ན། ——你是西藏（东部）人吗?

ʃམན་ལ་དྭགས་པ་ཡིན། ——不，我是拉达克人。

ʃཨལ་ཅིའ་ཅི་མཛད་དད། ——你在 Alchi 做什么?

ʃཨལ་ཅིའ་དགེ་རྒན་ཡིན། ——我当老师。

ʃཡ་ད་ཨལ་ཅིའ་སླེབས། ——呀，我们到 Alchi 了。

ʃཉི་རང་ག་ལམ་ནས་བསྒྲོད་དད། ——你走哪一个方向?

ʃང་འི་ནས་ཆའད། ——（我-这里-从-去）我从这个（方向）走。

ʃཡ་འཇུ་ལེ། ——好的，再见!

ʃའཇུ་ལེ།། ——再会!

5.“是，to be”的全部 5 个词

5.1 [jot]

ཡོད	[jot]	མེད	[met] 否定	ཡོད་ད	[jod-a] 疑问

5.1.1ཡོད与འདུག

两者均可表示“这里是/这里有”，但ཡོད描述一直存在的、永久的，或说话者精通的；而འདུག描述暂时存在/不在的，或说话者看到在/不在的。

例：ʃདབང་ཕྱུག་འདུག་ག། [aŋtɕuk dug-a]Wangchuk 在吗？

ʃཡོད། 在这。（知道，无需去观察）

མེད། 不在这。（已清楚不在）

འདུག （看到）在这。（需要去观察）

མི་འདུག 没看到/（看着）不在这。（已观察，他不在）

例：ངའི་ཡུལ་ལ་མི་མང་པོ་ཡོད། 我的村落有很多人。（我清楚且这是我的村落）

བ་ཟར་ལ་མི་མང་པོ་འདུག 有很多人在集市。（我看了）

ཆུ་འདུག 那儿是水。（我看了）

ཆུ་ཡོད། 那儿有水。（我清楚那儿有）

5.1.2ཡོད之“有，to have”

可作“有，has、have”

例：ངའ་ཨ་ཅེ་གསུམ་ཡོད། （我-业-姐-3-有）我有 3 个姐。

ཁོའ་ཨ་ཅེ་གཉིས་ཡོད། 他/她有 2 个姐。

ཉེ་རང་ང་ཨ་ཅོ་ཡོད་ད། 你有兄长吗？

ངའ་ཨ་ཅོ་མེད། 我没有兄长。

ʃམར་ཡོད་ད་ལེ། ——有黄油吗？

ʃམེད་ལེ། ——没有。

ʃདེ་ནས་ཁ་ར་ཡོད་ད་ལེ། ——（然后-白糖-有）那么有白糖吗？

ʃཡོད། ——有。

5.2[inok]

ཡིན་ནོག	[inok]	མན་ནོག	[manok] 否定	ཡིན་ནོག་ག	[ino(g)-a] 疑问

与ཡིན均用于描述，但ཡིན常用于第一人称且说话者精通、清楚时。ཡིན用于描述自己的事物或其延伸；非自己的事物、一般的陈述和常见的知识用ཡིན་ནོག

ʃའདི་བི་ཅི་ཡིན་ནོག ——这是什么？

ʃཙུ་ལི་ཡིན་ནོག ——这是杏果。

ʃཁོང་སུ་ཡིན་ནོག ——他/她是谁？

ʃདབང་མོ་ཡིན་ནོག ངའི་ཨ་ཅེ་ཡིན། ——是 Angmo。她是我姐。

སྟོབ་ལྡན་ནི་ཨ་ཅེ་ཡིན་ནོག 她是 Stobdan 的姐。

འདི་ཁང་པ་སུའི་ཡིན་ནོག 这个房子是谁的？

འདི་བས་པོ་ག་རུའ་ཡིན་ནོག （这个-公车-定冠-哪里-业-是）这公车要去哪里？

བྱང་ཐང་མ་གྲང་མོ་ཡིན་ནོག 羌塘很冷。

5.3 五“是”概览

一般地，ཡོད和ཡིན表示第一人称或精通的或确实清楚的，而འདུག和ཡིན་ནོག更“外部”，表示第三人称。用འདུག表示最近或刚才看到的事物，而ཡོད表示早已知晓。

རག仅限于描述除视觉外的五官感觉及情感感受。视觉使用འདུག描述。

<table>
<tr><th colspan="2">描述</th><th colspan="2">存在、预知及定位</th></tr>
<tr><td>ཡིན</td><td>描述自己及自己的事物</td><td>ཡོད</td><td>表示已知的事物存在或在何处</td></tr>
<tr><td>ཡིན་ནོག</td><td>描述一般的事实，非自己的事物</td><td>འདུག</td><td>表示刚找到或看见的事物存在或在何处</td></tr>
<tr><td>རག</td><td>在听、味、嗅、触觉及情感感受的基础上描述所见</td><td colspan="2" rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>འདུག</td><td>在视觉的基础上描述所见</td></tr>
</table>

例：དབང་མོ་འདུག Angmo 在这。（我刚看见她）

དབང་མོ་ཡོད། Angmo 在这里。（我已经知道她在这里）

དབང་མོ་ཡིན། 我是 Angmo。

དབང་མོ་ཡིན་ནོག 那是 Angmo。

དབང་མོ་རག 我能听到 Angmo。

问句的动词种类取决于提问者希望回答者使用的动词。

ཅི་འདུག 那是什么/你看到了什么？（我希望对方刚看见什么）

ཅི་ཡོད། 那是什么/你有什么？（我希望对方已知什么）

ཅི་ཡིན། 这是（你的）什么？

ཅི་ཡིན་ནོག 那个是什么？

ཅི་རག 你感觉咋样/发生了什么？

5.4 对话示例

商店对话

ʃ ཅུ་ལི་ག་ནས་ཁྱོངས་ཏེ་ཡིན་ནོག ——杏果从哪里带来（ཁྱོངས་ཏེ[kʰjoŋs-te]）的？

ʃ གཤམ་ནས་ཁྱོངས་ཏེ་ཡིན་ནོག ——它们来自 Sham。

ʃ འདི་བོ་ཅི་ཡིན་ནོག ——这是什么？

ʃ ཅི་གུ་ཡིན་ནོག རྒྱལ་ལ་ཡིན་ནོག འདོན། ——这是杏仁。挺好的，恰！

ʃ ཞིམ་པོ་རག ——尝起来不错。

ʃ ཕ་ཏིང་ཡོད་ད། ——你有干杏果吗？

ʃ ཡོད། ——是。

ʃ ཕ་ཏིང་ང་རིན་ཙམ་ཡིན་ནོག ——干杏果多少钱？

ʃ པའོ་ལ་གིར་མོ་གསུམ་བཅུ་ཡིན་ནོག ——（250g-业-钱|གིར་མོ[kirmo]-30）30Rs/250g

ʃ རིན་མང་པོ་མན་ནོག་ག ——这价格不高吗？

ʃ མང་པོ་མན་ནོག ——不多。

ʃ པའོ་ཅིག་སལ་ལེ། ——请给我 250g。

ʃ ཤུ་གུ་མེད་ད། ——你没有纸包吗？

ʃ མེད། ——没。

ʃ འཁྱིག འི་ནས་ཡོད། ——好的，我拿了一个（纸包）。

ʃ ཡ་འཁྱིག འཇུ་ལེ། ——嗯好的，再会！

ʃ འཇུ་ལེ། ——再会！

6. 过去式与动词种类

除"是"动词外均是过去式词干+后缀形式。动词以 2 种分类方式分成 4 类，均各有自己的主语后缀和动词后缀。

6.1 自主与不自主

自主动词指主语主动进行动作的动词，不自主动词指无需主语的任何动作即可发生的动词。如འབོར་ཅས[bor-tɕes]"放置，保留"是自主，སྟོར་ཅས[stor-tɕes]"丢失"是不自主。སྐོལ་ཅས[skol-tɕes]"煮沸"是自主，འཁོལ་ཅས[kʰol-tɕes]"沸腾"是不自主。ལྟ་ཅས[lta/sta-tɕes]"看，照看"是主动，མཐོང་ཅས[tʰoŋ-tɕes]"看起来，可见"是不自主。自主与否与实际意义常不关联，如སླེབ་ཅས[lep-tɕes]"到达"是不自主，ཡོང་ཅས[joŋ-tɕes]"来"是自主。

6.2 及物与不及物

及物指动词有直接宾语，如英语"watch""see""knock over"等。

不及物动词没有宾语，如英语"fall over""arrive"等。

例：

及物自主		不及物自主	
འཐུང་ཅས 喝 འདོན་ཅས 吃/喝（敬语） བཙོ་ཅས 做 བཏང་ཅས 给 འཁྲུ་ཅས [tʰu-tɕes]洗 སྐོལ་ཅས 煮沸，烧	ཁྱོང་ཅས 带来 ལྟ་ཅས 看 ཟ་ཅས 吃 ཉོ་ཅས 买 བསླབ་ཅས 教/学习	ཡོང་ཅས 来 ཆ་ཅས 去 སྐྱོད་ཅས 来/去（敬语） འདུག་ཅས 坐/留下 བཞུགས་ཤས [ʒukɕes]坐/留下（敬语）	ལངས་ཤས [laŋɕes]起来/起立 འགྲུལ་ཅས [ɖul-tɕes]走/行动 ངུ་ཅས 哭泣 རྒོད་ཅས 笑 འབབས་ཤས [bapɕes]下来
及物不自主		**不及物不自主**	
དགོས་ཤས 需要 སྟོར་ཅས 丢失 མཐོང་ཅས 看起来 ཐོབ་ཅས 获得 ཐུག་ཅས 遇见	ཧ་གོ་ཅས 意识到 ལོབས་ཤས 学到 སྲོ་ཡོང་ཅས（སྲོ་ཡོང་ཅས）[ʂo-joŋ-tɕes]生气	སླེབ་ཅས 到达 ངལ་ཅས 疲倦 ལྟོགས་ཤས 饿 འགྲིག་ཅས 完成/足够 ཤི་ཅས 死亡	ཚར་ཅས 结束 སྐྱུན་ཅས 被厌烦/孤立 འགྲང་ཅས 觉得饱 འགོར་ཅས 迟（到） འགྲུབ་ཅས 完成

ཤེས་ཤས 知道		འཁོལ་ཅས 沸腾	

6.3 动词的主语，施事格（作格）与宾语

及物动词的宾语没有特殊后缀，而主语有，即施事格（作格）。

及物自主动词的主语加施事格后缀：元音尾后是ཡིས、འིས或ས，ད་བ་ས尾是ཀྱིས，ག་ང尾是གིས，ན་མ་ར་ལ尾是གྱིས。读音通常是[i]或[e]，但朗读则按拼写读出。

例：ངས་བཙོའད། [e]我做（这事）

ང་ཏང་གིས་བཙོའད། [i]我们做。

ཉེ་རང་གིས་ལས་བཙོའད་ད། [i]你工作吗？

ཉེ་རང་གིས་ཅང་ཟའ་མེད་ད། [i]你没吃任何东西吧？

ངས་ཅང་ཟའ་མེད། [e]我没在吃任何东西。

及物不自主动词的主语使用业格（这里似乎没有“于格”，或者说于格被并入了）。

例：ང་ཏང་ང་ལ་ དྭགས་སི་དཔེ་ར་ཤེས་སད། 我们懂拉达克语言（དཔེ་ར[spera]）。

ཉེ་རང་ང་ཆུ་དགོས་སད་ད། 你需要水吗？

ངའ་ཅང་དགོས་ས་མེད། 我不需要任何东西。

不及物动词的主语无格后缀（即主格/通格）

例：ང་ཡོང་ངད། 我来了。

ཉེ་རང་ག་ཙུ་སྐྱོད་དད། 你去哪里？

ཉེ་རང་རྒོད་དད་ད། 你在笑吗？

ང་རྒོད་ད་མེད། 我不在笑。

ང་ཞ་སྨུན་ན་མེད། 我们不被讨厌。（以上动词均是现在式）

6.4 动词的 4 个过去式类别

注意词干从现在式到过去式的形式变化，较多词干过去式化不规则，如ལྟ་ཅས→བལྟས。

6.4.1 及物自主

过去式词干后加[-s]和/或[-pin]，主语用施事格。例：ངས་ལྟན་མོའ་བལྟས་པིན། 我看了这个演出。

ཨ་མས་ཁར་ཇི་བཙོས། 母做了食物。

སུ་འི་བཏངས། 谁给的？

ཁོང་གིས་ངའ་ཏ་གི་བསྟུལས། 他们给（སྟུལ་ཅས[saltɕes]）了我面包。

ཁར་ཟི་ཁྱོངས་ཡིན་ན། （你）带过食物吗？

མ་ཁྱོངས་ཡིན། （我）没带过。

6.4.2 及物不自主

仅词干，主语以[-a]后缀结尾。

例：ངའ་ལྷན་མོ་མཐོང་། 我见过这个演出。

ངའ་ཀུ་ལིག་སྟོར། 我丢了钥匙。

ཁོང་ང་ཐོབ། 他发现了。

དབང་མོའ་ཁོ་མཐོང་། Angmo 看见了。

ཉེ་རང་ཧ་གོ་ལ། 你明白了吗？

ཧ་གོ། ཧ་མ་གོ། 明白/不明白。

6.4.3 不及物自主

词干后有[-s]和/或[-pin]。

例：ག་རུ་བསྐྱོད་ཡིན། （你）去了哪里？

གླེའ་སོང་ཡིན། （我）去了列城。

ཞུགས་ཡིན་ན། （你）待那儿了吗？

འདུགས་ཡིན། 待了。

ཁོ་དེ་རིང་ཡོངས། 他今天来了。

མདང་ཡོངས་ཡིན། （我）昨天来了。

6.4.4 不及物不自主

仅词干。

例：མདང་བསླེབ་བ། （你）昨天到的吗？

ཉེ་རང་ནམ་བསླེབ། 你什么时候到的？

མདང་བསླེབ། （我）昨天到的。

ཁོང་ནམ་བསླེབ། 他（们）什么时候到的？

ངལ་ལ། 累了吗？

མ་ངལ། 不感觉累。

སྣན་ཏེ་ལྟོགས། （我）饿虚（སྣན་ཏེ[ṭante]）了。

འགྲིག་ག 还好吗？（常用作现在时态）

འགྲིག 好过/还好。

6.5 过去时态的构建

先找到过去式词干。

对不自主动词，过去式的拼写即过去式词干。自主动词的过去式在词干常加[-s]，该[-s]在[l][t][n][r]后面会变音。“词干+[-s]”过去式用于第 2、3 人称。第一人称（及要用第一人称回答的问句）还要再加ཡིན[pin]，即“过去式词干（[s]）+[pin]”。

仅有 2 个不规则过去式词干，均是自主动词：

ཆ་ཅས“去”→སོང[soŋ]（2、3 人称）和སོང་ཡིན（1）

ཟ་ཅས“吃”→ཟོས[zos]（2、3）和ཟོས་ཡིན（1）

上下文明显表达了主语和/或宾语时，主、宾语不会说出。

过去式在问句是“过去式+[-ɑ]”，在否定句是“[mɑ]+过去式”。实际上动词只有 1 个音节，故多音节的动词的否定形式如下：

དཔེ་ར་བཏང་ཅས→དཔེ་ར་མ་བཏངས

ཧ་གོ་ཅས→ཧ་མ་གོ （“ཧ”作为一个“词”只能与གོ་ཅས一起用）

7. 命令式

7.1 基本命令式

许多动词可通过使用动词命令式(有的是现在式)词干本身表达命令式，如སྐྱོད། ཞུགས། ཡོང་། གསོལ་ཇ་འདོན། ཞུག་པ་སྣུལ།

若词干（命令式词干）以元音结尾，则加[-s]：བཅོ་ཅས→བཅོས།“做！”（可能不对，或许是བྱོས？）

非敬语动词若含元音[-a-]，则该[-a-]变为[-o-]：ལངས་ཤས→ལོངས།“起来！”；བཏང་ཅས→བཏོང་།“给！”敬语的[-a-]不变：སྣུལ་ཅས→སྣུལ།“请给吧！”

不自主动词通常没有命令式。

有 2 个不规则命令式：ཟ་ཅས→ཟོ།“吃！”；ཆ་ཅས→སོང་།“走！”

命令式的否定仅需“[ma]+命令式词干”即可：མ་སྐྱོད།“请不要去！”；མ་ཞུགས།“不要进！”；མ་ཡོང་།“别来！”；མ་སྣུལ།“请不要给！”；མ་བཅོ།“不要做！”；མ་བཏང་།“别给！”；མ་ཟ།“别吃！”；མ་ཆ།“别去！”

复数对象的命令式另加ཤིག[-ɕik]：སྐྱོད་ཤིག“请（多人）进！”；མ་སྐྱོད་ཤིག“请（多人）不要去”

ཡོང་།	joŋ	来！	མ་ཡོང་།	ma-joŋ	别来！
སྐྱོད།	skjot	请来/去！	མ་སྐྱོད།	ma-skjot	请不要来/去！
ཟོ།	zo	吃！	མ་ཟ།	ma-za	别吃！
སོང་།	soŋ	走！	མ་ཆ།	ma-tɕʰa	别去！
བཅོས། ༔བྱོས༔	tɕos	做！	མ་བཅོ། ༔མ་བྱོ༔	ma-tɕo	别做！
ཏོང་།	toŋ	给！	མ་ཏང་།	ma-taŋ	别给！
སྣུལ། ༔སལ༔	sal	请给吧！	མ་སྣུལ། ༔མ་སལ༔	ma-sal	请不要给！

7.2 命令式的变化

“命令式+འང[-aŋ]”比简单命令式更坚决。

例：སྐྱོད་དང་། 进来！（比单个སྐྱོད坚定）

འདོན་ནང་། 请吃。（别争了）

སོང་ངང་། 去！（粗鲁）

ལྟོས་སང་། 看/当心!

“命令式+ཧེ[-he]（读[-hej]）”强调友好或哄骗的语气。[dʑu-hej]比[dʑu-le]更不正式。

例：འདོན་ཧེ། 请吃（哪怕吃一点点吧）！

ཡི་ག་འབྲིས་ཧེ། 写（འབྲི་ཅས[ɖitɕes]）个字好不好?

“命令式+འཛུ་འཛུ[dʑu-dʑu]”表坚持但友好的语气。

例：བཅོས་སང་འཛུ་འཛུ། 做吧！（不要再拒绝了）

ལ་དྭགས་སི་ནང་ང་མོལ་འཛུ་འཛུ། 请用拉达克语说。（坚持/恳求）

“命令式词干+འ་མཛད[a-dzat]”表示额外的尊重，适用于任何动词。常见于正式场合、陌生人对话、公共通知或演讲。

例：སྡིང་ང་མཛད། 请稍候。（སྡིང་ཅས[ʂiŋtɕes]）

སྩལ་ལ་མཛད། 给。（比单个སྩལ更敬重）

外出时人们可能说[skjod-de]，即“慢走”，让某人留下也可能是[ʒuks-se]。

寻求某物或需要用ཐོབ་པིན་ན[tʰob-in-a]，“我能获得……吗？”

例：ཆུ་དྲོན་མོ་ཐོབ་པིན་ན་ལེ། 我可以拿热水吗?

8. 其他语法事项

8.1 动词形式

所有“是，to be”词形均可作动词的后缀。（འད[-at]实际上是ཡོད[jot]）当与“是”词共用时，动词有了言据性的差别。这种差别反映了说话者对动词（表示的动作）发生情况的了解程度。许多情况下正确的形式不止一种。

任何动词形式都可以通过加[-a]构造是否类疑问句。否定句也采用类似方法构造。若上下文已明确主/宾语的内容，则句子可以略去它们。

“五‘是’”与一般的动词不同，没有许多种后缀。རག及ཡིན་ནོག通常不加后缀，故若需要加（如འདྲོ[-do]“可能”、ན[-na]“假如”），则རག改为ཡོད，ཡིན་ནོག改为ཡིན。

8.1.1“现在式词干+འདུག[duk]”

用于第三人称的现在时态后缀。འད与འདུག的区别类似ཡོད与འདུག的区别：“词干+འད”用于第一人称或已经知晓的事；“词干+འདུག”用于看见的、刚发现的。在元音后面འདུག变音为[rak]。

例：འདི་བོ་འགྱུལ་ལ་མི་འདུག 这个（东西）不工作。（刚看见）

{对比：འདི་བོ་འགྱུལ་ལ་མེད། 这不工作。（已经知道）}

ཁོ་ཆ་འདུག 他/她在去。（看见他/她在走）

ལ་དྭགས་སི་དཔེ་ར་ཤེས་འདུག 他会拉达克语！（现场周围人低语）

后缀接在མཐོང་ཅས，表示“可见的”或“看起来好/坏”。

例：ལ་མི་བོ་མཐོང་འདུག་ག 你看见那儿有个人吗？

ངའ་མཐོང་ང་མི་འདུག 不，我没看见。

བདེ་མོ་མཐོང་འདུག 看起来不错。

8.1.2“现在式词干+འ་རག[a-rak]”

该后缀用于现在时态，表达感受及感觉、听、闻到的事物。

例：ལྟོགས་ས་རག 我饿了。（我觉得饿）

སྐད་ཞིག་ཡིང་ང་རག 那儿有声响。（我听见了）

གླུ་གཏང་ང་རག （歌曲-给-听）有人在唱歌。（我听见了）

ཆར་པ་གཏང་ང་རག （雨-给-听）在下雨。（我感觉到）

8.1.3 ཆོར་ར་རག，喜欢与不喜欢

这是表述喜欢与不喜欢的动词短语。字面上是“我觉得它是……”

例：༔ཚུ་ལི༔ཞིམ་པོ་ཆོར་ར་རག། 我喜欢（杏果）。

……རྒྱལ་ལ་ཆོར་ར་རག། （……-好-我觉得它是）我喜欢……

……རྒྱལ་ལ་ཆོར་ར་མི་རག། 我不喜欢……

……དཀགས་པོ་ཆོར་ར་རག། 我觉得……困难。

8.1.4“现在/将来式词干+འ་ནོག[-anok]”

这是一种现在式和将来时态（称将来式）的一般性陈述。用于第三人称的现在/将来式表达，表明动作照常进行、真实可信，至少听起来可靠。

例：ཁོ་ཡོང་ང་ནོག། 他/她将过来。

བས་ཡོང་ང་མ་ནོག། 公车不会来的。

book་འ་ག་ཟུ་ག་ཟེར་ར་ནོག། （book-怎样-称作-将要）你怎么说“book”（这个词）？

ལོ་གསར་དགུན་ལ་ཡོང་ང་ནོག། Losar 冬天会来。

ང་ཞའི་ཡུལ་ལ་འང་ཁ་བཏང་ང་ནོག། 我的村落也（元音后是འང，ང་ན་མ་ར་ལ后是ཡང，ག་ད་བ་ས后是ཀྱང，均一般读[aŋ]）会下雪。

དིལ་ལིའ་བཏང་ང་མན་ནོག། 德里不会下雪。

8.1.5“现在/将来式词干+[in]”

其否定形式是“[mi]+词干”。虽然[-at]也常见于将来式，但[-in]更多见于自主动词的第一人称将来式。对不自主动词这个后缀无需仅表达第一人称的将来式。（也可表达现在式）

元音后是འིན或ཡིན，ད་བ་ས后是ཀྱིན，ག་ང后是གིན，ན་མ་ར་ལ后是གྱིན。

例：ཐོ་རས་མཇལ་ཡིན།། 明天见！（敬语）

ངས་ཁྲུ་ཡིན།། 我来洗！（坚持去洗）

བསྐྱོད་དིན་ན།། （将来式的སྐྱོད前需前加བ）我们可以走吗？（敬重语气）

ཆ་ཡིན་ན།། 我们能走不？（对熟悉的人）

མི་ཡོང་། 我不会来。

ཧིན་དི་མི་ཤེས། 我不懂印地语。

ཆུ་མི་དགོས། 不需要水。

8.1.6“现在式词干+ཅེན[tɕen]”

该后缀称不定式，用于不在特定时间内、而在通常情况下发生的事，或类似将来式及表达“应当做”，适用于任何人称。否定形式是“词干+ཅེ་མན[tɕe-man]”。

例：ཉེ་རང་ངེ་མིང་ང་ཅི་ཟེར་ཅེན། 你的名字叫什么？

ཁོ་ཡིང་ཅེན། 他/她应该来。

ཁོ་ཡོང་ཅེ་མན། 他/她不应该来。

8.1.7 仅现在式词干在问句中的用法

用于表达“我应当……吗”或“我应该……吗”。仅与疑问词或构成是否类问题的[-a]后缀合用。

例：ཅི་བཅོ། ༑ཅི་བྱོ༔ 我该做什么？

ནམ་ཡོང་། 我应该什么时候来？

ཅ་ལག་འཁྱེར་ར། 我该拿行李吗？

འདུག་ས་བཅོ་ལ། 我现在应该做吗？

8.1.8“[ɖo]”

在ཡོད་མེད་ཡིན་མན及有加འདུ、འ་མེད后缀的动词现在式词干后加[ɖo]表达不确定性/可能性。

[ɖo]有འགྲོ和གྲོ两种拼写。

当谈论自己时则更适合用གཅིག་ཆ་ན[tɕiktɕʰana]。

例：ཡོད་འགྲོ། 可能在。

མེད་འགྲོ། 可能不在。

ཡིན་གྲོ། 这可能是。

མན་གྲོ། 这可能不是。

ཏ་གི་ཡོད་འགྲོ། 他/她可能会来。

གཅིག་ཆ་ན་ང་ཡོན་བྱེན། 我可能要（བྱེན，但或许也可以是ཅེན？）来。

8.1.9“ཀྱག[k(j)ak]”

后缀[kjak]、[kak]加在ཡོད་མེད་ཡིན་མན、过去式词干及有加འདུ、འ་མེད后缀的动词现在式词干，表达“一定是”。其确定性比འགྲོ高，但低于ཡིན་ནོག和འ་ནོག。它也用于讲解故事和历史。

例：ཡོད་ཀྱག 一定在。

མན་ཀྱག 肯定不是。

ཁོང་ཚང་མ་ཡོང་དད་ཀྱག 他们一定都来。

རྒྱལ་པོའི་དུས་ལ་བཞེངས་ཀྱག 它是国王那时候建造的。

8.1.10“过去式词干+ཏོག[tok]”

用于过去时态，表达没看见但确定某事发生。新闻常用。

例：ཡོངས་ཏོག 他们已经来过。（没看见但我确定）

འཆག་ཏོག 它坏了（即便没看到过程）

མ་བཅོས་ཏོག 还没完成。

ཟོ་ཇི་ལའ་ཁ་བཏངས་ཏོག Zoji-la 下了雪。

མདང་བསོད་མནས་བསླེབ་ཏོག （过去式的སླེབ需前加བ）Sonam 昨天到了。

8.1.11 助动词

加在其他动词的词干（现在或过去式）上，也可以加任何后缀。

དགོས་ཤས :དགོས་བྱེས:	现在式词干 +[(r)gos-ɕes]	应该，必须，不得不，是必要的（及物不自主）
ཉན་ཅས	现在式词干 +[ɲan-tɕes]	能够，是可能的（及物不自主）
བཅུག་ཅས :གཅུག་བྱེས:	现在式词干 +[tɕug-tɕes]	允许，让，使某人做（及物自主）
བཏང་ཅས :གཏང་བྱེས:	过去式词干 +[taŋ-tɕes]/[sal-tɕes]	表示动作在感觉上是自发性/非计划的（及物自主）

ངའ་ཆ་དགོས་ཅས་རག（我觉得）我该走了。

ངའ་ཆ་དགོས་ཅས་ཡོད། 我必须/不得不去。

བཅོ་མི་དགོས། 这（事）没必要去做。

བཅོ་མ་ཉན། （某人/自己）不可能做过（这事）。

ཉན་ཅས་རག （我感觉）我能行！

བཅོ་མ་བཅུགས། 没允许过这样做。

ཁོའ་ངས་བཅོ་བཅུག་ཡིན། 我会让他/她这样做。

བཅོས་ཏོང་། 就这样做吧！

ཡོངས་བཏངས། 他/她突然出现。

ཉོས་བཏང་པ་ཡིན། 我一时冲动就买了。

8.1.12“过去式词干+ཏེ[te]”

构造现在分词和动词性副词的常见方式。否定形式是“[ma]+现在式词干+[-a]”。

意即动作完成。如分词བཅོས་ཏེ“做完”（这是现在分词）。有时བཅོས་ཏེ也指“通过做……”“正在做”，即动词性副词。

例：ལོག་ཏེ་སྐྱོད། 转回来！

འཁྱལ་ཏེ་ཡོང་བ་ཡིན། 我走回来的。

ʃ ཅི་བཅོ་འདུ། ʃ འདུག་སྡེ་ཡོད། ——你在做什么？——我在到处闲逛。

ཁང་ཇི་ཟོས་ཏེ་ཡོང་བ་ཡིན། 我来之前就吃了。

མ་ཟའ་ཡིན་ན། 你吃过了吗？

ལས་མ་འགྲུབ་པ་ཡིན་ནོག 工作还没完成。

“是”动词加ཞུགས་ཏེ用于敬语。

ཉེ་རང་ག་ནས་ཞུགས་ཏེ་ཡིན། 你来自（敬语）何处？

རིན་པོ་ཆེ་ཞུགས་ཏེ་འདུག Rinpoche 在此。（敬语）

8.1.13“现在式词干+[tɕes]”

“现在式词干+[tɕes]/[ɕes]”是动词的基础形式（词典常见）。其也可以作句子的主要动词。有些情况读[tɕe] [ɕe]。

有 2 种用法：作动名词，即表示动作的名词；作一种未来式分词，表示“将要”或“应该做”。

例：动名词：

བོད་ཡིག་སིལ་ཅས་དཀགས་པོ་ཚོར་རག 我觉得读藏文字难。

རྩེས་གླུ་གཏང་ཅས་སྐྱིད་པོ་ཡིན་ནོག 唱、跳是带来快乐的。

ཕན་པེན་ཟེར་ཅས་རྒྱལ་ལ་མན་ནོག 说“one pen”不好。（one pen 直接音译了）

未来式分词：

ཐོ་རངས་སྐྱོད་ཅས་ཡིན་ན། 你应该明天去吗？

མདང་ཆ་ཅས་ཡིན་པ་ཡིན། 我应该昨天去的。

འཆག་ཅས་འདུག 它看起来快要坏了。

8.1.14 动词做名词

一些后缀可加入任何动词词干，将动词变为名词。常见的后缀：

མཁན། [-k^han]对应做动作的人或事

སྙིང་། [-(s)ɲiŋ/(s)ɲin]做某事的愿望

ལོང་། [loŋ]足够做某事的时间

例：ངའ་ལ་དྒུས་སི་དཔེ་ར་ལོབས་སྙིང་རག། 我想学拉达克语。

ང་འཐུང་སྙིང་མི་རག། 我不想喝茶。

སིལ་ལོང་མ་ཡོངས། （过去）我没有读的时间。

བཅོ་ལོང་ཡོང་ཡིན་ནམ། 你将有时间做吗？

ལས་བཅོ་མཁན། 工作者

ཁ་ར་མེད་མཁན། 无糖

8.1.15 现在/将来时态小结

词干+འད[-at]：现在式（含将来时态），说话者已经知晓的事，主要用于第一人称。

词干+འདུག[duk]：现在式，说话者看到或刚发现的。

词干+འ་རག[a-rak]：说话者感到或感觉发生了什么。

词干+འནོག[-anok]：现在/将来式，可靠、权威的陈述。

词干+འད[-at]+[ɖo]：不确定或可能性。

词干+འད[-at]+ཀྱག[k(j)ak]：稍高的确定性。

词干+ཅེན[tɕen]：不定式。

词干+[tɕes]+“是”：将要/应该。

8.1.16 过去时态小结

词干+པིན[pin]（自主）：用于第一人称。

也用于过去不确定的动作或发生在过去不确定的时间，这时不自主动词甚至第三人称可用。（如སླེབ་ཅས及མཐོང་ཅས）

仅词干（自主）：用于第 2、3 人称，尤其指被说话者看见。

仅词干（不自主）：用于说话者看见的任何人。

词干+ཏོག[tok]：说话者确定但没亲自看见。

词干+ཀྱག[k(j)ak]：说话者在证据的基础上相当确定。

词干+ཏེ[te]+“是”：多数作其他类的过去或完成时态。

8.2 其他种类

8.2.1 条件式（如果，if）

“如果”用“现在式词干+ན[-na]”表达，ནའང[-naŋ]（也作ན་ཡང）语气更强，表“尽管”。

例：ནག་ཤ་རྒྱབ་ན་འགྲིག་ག་ལེ། 我拿个图片好不？

ཆར་པ་གཏང་ན་ཆའ་མེད། 如果下雨，我将不去。

ཆར་པ་གཏང་ནའང་ཆའད། 哪怕下雨，我也要去。

可以加གལ་ཏེས[kaltes]在句子前，不是必需。

例：གལ་ཏེས་ཁར་ཇི་མ་ཟ་ན་ལྟོགས་ས་ནོག 如果不吃，会饿。

8.2.2 形容词的比较级与最高级

比较级常通过去掉形容词第二个音节再加[-a]。比较级不是必需；形容词的一般形式可用。有的形容词没有比较级或变化不规则。

སང“比，than”置于它的宾语后，其宾语常用属格。

例：ངམ་སྒུའི་སང་གླེ་གྲང་ང་ཡིན་ནོག 列城比查谟冷。

པད་མ་སྒྲོལ་དཀར་འི་སང་རིང་ང་འདུག Padma 比 Drolkar 高。

最高级常用“比所有的……更”表达。

ཚང་མའི་སང་རྒྱལ་ལ་ཡིན་ནོག 这比所有的都好。（这最好）

འི་བོ་ཚང་མའི་སང་ཆེན་མོ་འདུག 这个是最大的。

མདང་དེ་རིང་སང་སྐྱིད་པོ་མེད། 那是最开心的日子！

8.2.3“太/非常……”

用མང་སྟེ[maŋste]表达“太/非常……”

例：ང་མང་སྟེ་ཚན་ཏེ་རག

ཉེར་མ་མང་སྟེ་རག

8.2.4 冠词

冠词置于名词（短语）后部，但不必要。

ཞིག འིག 单数不定冠词“一个/些，a/ an/ some”

པོ། བོ། 单数定冠词“这，the”

ཀུན། 复数定冠词“这，the”

“ཞིག、འིག”的发音取决于其前的读音：其前是元音时读[-ik]，且如ཆུ་ཞིག[tɕʰu-ʒik]和ཆུའིག[tɕʰu-ik]均正确。

例：ཀུ་ཤུ་ཞིག་སྟུལ། ཀུ་ཤུའིག་སྟུལ། 请给（我）一个苹果。

ཆུ་སྐོལ་ཞིག་སྟུལ། 请给（我）些热开水。

ཀུ་ཤུ་བོ་སྟུལ། 请给（我）这个苹果。

དམར་པོ་བོ་སྟུལ། 请给（我）这个红色的。

དམར་པོ་ཀུན་བོ་སྟུལ། 请给（我）这些红色的。

མི་ཀུན་སོང་། 人们走了。

མི་ཞིག་གིས་བཏང་ས། 某人（把它）给了的（我）。

当其他表示数量的短语，如数字、ཚང་མ[tsʰaŋma]“所有”、མང་པོ[maŋpo]“许多”等出现时，复数冠词不使用。

例：མི་མང་པོ་སོང་། 许多人走了。

ཕྲུ་གུ་གསུམ་སླེབ། 3 个孩子到了。

当与数字或数量（如“一点点”）合用时，ཞིག འིག[-ʒik/-ɕik/-ik]也指“近似”或“大约”。

例：བཅུ་ཞིག་སྟུལ། བཅུའིག་སྟུལ། 给（我）大约 10 个。

ཙ་ཕིག་ཞིག་སྟུལ། 给我一点点。

9. 字母与发音

9.1 基本字母（“^”表示在词/短语的内部，不在首尾时的发音）

黄色单元格的字母是“类 3 列字母”。

1 列		2 列		3 列		4 列	
ka [ka]	ཀ	kha [kʰa]	ཁ	ga [ka] ^[ga]	ག	nga [ŋa]	ང
ca [tɕa]	ཅ	cha [tɕʰa]	ཆ	ja [tɕa] ^[dʑa]	ཇ	nya [ɲa]	ཉ
ta [ta]	ཏ	tha [tʰa]	ཐ	da [ta] ^[da]	ད	na [na]	ན
pa [pa]	པ	pha [pʰa]	ཕ	ba [pa] ^[ba]	བ	ma [ma]	མ
tsa [tsa]	ཙ	tsha [tsʰa]	ཚ	dza [tsa] ^[dza]	ཛ	wa [wa]	ཝ
zha [ɕa] ^[ʒa]	ཞ	za [sa] ^[za]	ཟ	’a [a]	འ	ya [ja]	ཡ
ra [ra]*	ར	la [la]	ལ	sha [ɕa]	ཤ	sa [sa]	ས
ha [ha]	ཧ	a [a]	ཨ				

*：实际口语上ར常读作[ɹa]/[ʒa]。

9.2 元音附标与音节结构

9.2.1 元音附标

ཨི——གི་གུ[gigu]

ཨུ——ཞབས་ཀྱུ[ʒapskju]

ཨེ——འགྲེང་བོ[ɖeŋbo]

ཨོ——ན་རོ[naro]

例：ཅི [tɕa gigu tɕi] ཆུ [tɕʰa ʒapskju tɕʰu]

མེ [ma ɖenbo me] ཁོ [kʰa naro kʰo]

9.2.2 音节结构

例：བསྐྱོངས། [skjoŋs]

该音节中：བ-前加字；སྐྱོ-叠字；ང-后加字；ས-再后加字；

叠字中：ོ-元音附标；ས-上加字；ཀ-基字；ྱ（ཡ）-下加字。

9.3 后加字与再后加字

拉达克语的后加字不改变基字元音，一般均读出。

后加字均发清音。

后加字有 10 个：ག་ང་ད་ན་བ་མ་འ་ར་ལ་ས།

再后加字只有 1 个：ས།

再后加字多数时候读出。

9.4 前加字

动词的前加字不读。名词的前加字在短语中间时读出。

前加字有 5 个：ག་ད་བ་མ་འ།

特例：

དབ读[wa]或[a]，如དབང་མོ[(w)aŋmo]“Wangmo/ Angmo”（人名），དབུ་ཅན[u-tɕan]乌金体

དཔ常读[spa]，如དཔེ་ར[spera]（Kharu 地区有的词读[fa]）

前加字使类 3 列字母读浊音。（Sham 地区除外）

一个音节的元音根本上由基字确定，故有元音附标的是基字。若一个音节无元音附标，对双字母音节而言，没有上述前加字时，第一个字母是基字。

一个音节只能有 1 个前加字和 1 个后加字，或 1 个“后加字+ས”。

例：དབང་མོ[da-ok ba ŋa waŋ ma naro waŋmo]，བ是基字。

9.5 叠字

2 或 3 个辅音字母能与基字结合，形成叠字。

ཡ་ར་ཝ作下加字会改变写法。

9.5.1 下加字ཡ ཡ་བཏགས། [ja taks]

ཀྱ	ཁྱ	གྱ	པྱ	ཕྱ	བྱ	མྱ
[kja]	[kʰja]	[k/^gja]	[tɕa]/	[tɕʰa]/	[tɕa/^dʑa]/	[ɲa]

			[pja]（少数）	[pʰja]（少数）	[bja]（少数）	

另外，དབྱ[ja]。

拼读例：ཀྱ[ka ya sta kja]

少数例：ཕྱེ[pʰe]面粉，ཕྱི་ལོག་ག[pʰilog-a]在外面

9.5.2 下加字ར ར་བཏགས།

ཀྲ་ཏྲ་ཊ	གྲ་དྲ་ཌ	ཁྲ་ཐྲ་ཋ	སྲ་ཥ
[ʈa]	[ʈ/^ɖa]	[ʈʂʰa]	[ʂa]

拉达克语没有"ཧྲ"。

拼读例：ཀྲ[ka rata ʈa]

9.5.3 下加字ལ ལ་བཏགས།

ཀླ་གླ་བླ་རླ་སླ	ཟླ
[la]	[lda]/[ldza]

9.5.4 下加字ཝ ཝ་ཟུར།

写作ྭ，不读出。与其他藏语方言相比组合的种类更多。

例：རྩྭ[(r)tsa]植物，草本

9.5.5 上加字

3 个：ས་མགོ[sago]、ར་མགོ[rago]、ལ་མགོ[lago]

སྐ	ska	རྐ	(r)ka	ལྐ	lka
སྒ	zga	རྒ	rga/ɣa	ལྒ	lga
སྔ	sŋa	རྔ	(r)ŋa	ལྔ	ʂŋa
སྙ	sɲa	རྗ	rdʑa/ʒa	ལྕ	ltɕa
སྟ	sta	རྙ	(r)ɲa	ལྗ	ldʑa
སྡ	zda	རྟ	(r)ta	ལྟ	lta
སྣ	sna	རྡ	rda	ལྡ	lda
སྤ	spa	རྣ	(r)na	ལྤ	lpa
སྦ	zba	རྦ	rba	ལྦ	lba
སྨ	sma	རྨ	(r)ma	ལྷ	ɬa

སྩ	sa	རྩ	(r)tsa	
		རྫ	rdza/za	

上加字ས་ར在读音[k] [t] [p] [ts] [ŋ] [n] [ɲ] [m]后面常不读，在[g] [dʑ] [d] [b] [dz]后读浊音。

上加字的读法有地区差异。

9.5.6 叠字的其他事项

以ར作下加字的叠字有可能发[ʂ] [r] [ɖ] [ʈ]等音，取决于基字是否是浊音字母。

基字浊音：[r]/[ɖ]			基字清音[ʂ]		
སྒྲུངས	ruŋs	故事	སྐྲ	ʂa	头发
སྦྲང་བུ	raŋ-u	苍蝇	སྤྲིན	ʂin	云
སྦྲུལ	rul	蛇	སྤྲི	ʂi	奶油/初乳
སྒྲོལ་མ	ɖolma	Drolma（人名）	མ་སྤྲོ	maʂo	Matho 村
ཆོས་སྒྲོལ	tɕʰorol	Chorol（人名）			

视具体音节环境的不同，一个特定音节的读音并不绝对遵从上述标准规则（即9.3~9.5 节），通常需要经常查阅电子词典。

9.6 双元音

只有存在后缀时一个音节才有双元音。如སུའི"对谁"、ངའ"对我"等。

只有"འ"能用于双元音，它自身也不能加前加字。

9.7 [s]+[tɕ]=[ɕ]

当在[s]后面时，[tɕ]与之并为[ɕ]，有时直接拼写为ཤ，而非ཅ或ཅུ等。

例：སེམས་ཅན[semɕan]"动物，生灵"，ཉི་ཤུ[ɲiɕu]"20"

9.8 无声"ས"

后加字ས视地区不发音。上拉达克及藏斯卡(Zangskar)方言不读，且改变基字元音。列城方言仅在 2 种情况不读并改变基字元音：从格后缀ནས；及物自主动词主语作格的单个"ས"后缀。

Sham 地区没有无声"ས"，该地方言后加字ས一律按拼写读出。

9.9 A-chung འ་ཆུང་།

A-chung 指作为前加字或长元音附标的འ。

作长元音附标用于拼写外来语（尤其梵语和印地语）的长元音。如ཨཱ་ཨཱི་ཨཱུ།

作为前加字常读鼻音[n]或[ŋ]。

9.10 特殊字母

转写梵语的字母：ཥི་ཥཱི། ཊ་ཋ་ཌ་ཎ་ཥ། ཛྷ་ཌྷ་དྷ་བྷ་ཀྵ།

鼻化元音标记：ཨོཾ“[om]”

梵语的单词整体视作一个“音节”。

9.11 元音和谐

通常，一个双音节词第二个音节的元音会同化第一个音节的元音。

例：ཚེ་རིང[tsʰiriŋ]，ཤུག་བུ[ɕugu]，ནོར་བུ[nurbu]，བོང་བུ[buŋbu]，དོན་གྲུབ[tunɖup]，བུ་མོ[pomo]

9.12 不送气化

若一个词的第二个音节起始是送气辅音，大多数地区会改为不送气。

例：དབང་ཕྱུག [(w)aŋtɕuk]，不是[tɕʰuk]

ཕུན་ཚོགས [pʰuntsok]，不是[tsʰok]